

Plavsko jezero

Stanje ribarstva i mogućnosti njegovog razvitka

Pored dva nizinska jezera tektonskog porijekla (Skadarsko i Sasko) Crna Gora ima trideset pet planinskih jezera glacijalnog porijekla. Ova jezera nalaze se na planinskim ograncima Durmitora, Maglića, Volujaka, Lukavice, Bjelasice, Komova i Prokletija. Masivi ostalih planina nemaju ovih jezera. Dok su nizinska jezera u ribarsko-privrednom pogledu vrlo značajna dotle planinska jezera imaju veliki sportsko-ribarski i turistički značaj.

Među planinskim jezerima najveće je i u ribarskom pogledu najvažnije Plavsko Jezero, koje se nalazi u gornjem toku sliva rijeke Lima. Njegov je značaj ne samo u tome, što daje veliku količinu kvalitetne ribe, nego i u tome što se u njegovom području nalaze glavna prirodna plodišta za plemenite vrste riba iz Lima. Na tom području odgaja se mlađ tih riba, te jezero služi kao rezervoar za popunu ribom ove rijeke sa njenim brojnim pritocima. Uz to za vrijeme ljetnog niskog vodostaja ribe ove rijeke nalaze dobro utočište u Plavskom jezeru.

Po Pavlu Vujoviću »korito Plavskog Jezera izdubeno je u čvrstoj stijeni glacijalnom erozijom i pretstavlja najniži dio plavskog terminalnog glečerskog bazena«. Jezero se nalazi između Visitora (2.174 m) i padina Kopiljače (1.826 m). Pri ljetnom, niskom vodostaju jezero ima dužinu od 2.000 m, širinu od 1.200 m a površinu od 250 ha. Pri visokom vodostaju površina jezera iznosi oko 550 ha. Visina vodostaja koleba za 2,5 m. Jezero se nalazi na nadmorskoj visini od 901 m. U donjem i središnjem dijelu jezero ima dubinu od 9 m a u gornjem dijelu 5—6 m. U toku ljeta temperatura površinske vode iznosi 16—18°C, u jesen i proljeće 8—12°C, a zimi se jezero ledi. U donjem dijelu jezero je zaleđeno oko jedan mjesec dana, a u gornjem dijelu gdje je voda mirna i bez proticaja pod ledom se nalazi dva do tri mjeseca. U jezero utiče rijeka Luča koja ga stalno zasiplje nanosom, a ističe Lim pod blagim padom, koji malo dalje primajući bujične pritoke postaje brz i plahovit. Voda u jezeru je plava, a dno blatnjavo — radi toga je i dobilo naziv Plavsko blato.

Obalski dio jezera obrastao je jakom vodenom florom sastavljenom najviše od trske (Phragmites),

rogoza, asura (Typha), lopoča (Nuphar), preslice (Equisetum) i ševara (Scirpus).

Po podacima prikupljenim anketom od ribara prosječni godišnji lov ribe u poslijeratnom periodu na jezeru iznosi:

1. Štuka (Esox lucius L.)	1.800 kg (33,96%)
2. Derać, manić (Lota lota L.)	1.200 ,, (22,64 ,,)
3. Mladica (Hucho hucho L.)	1.000 ,, (18,87 ,,)
4. Skobalj (Chondrostoma nasus L.)	600 ,, (11,32 ,,)
5. Klijen (Leuciscus cephalus L.)	400 ,, (7,55 ,,)
6. Pastrva blatnjača (Salmo trutta lacustris L.)	200 ,, (3,77 ,,)
7. Lipljen (Thymallus thymallus L.)	100 ,, (1,89 ,,)
SVEGA	5.300 kg (100 %)

Prema tome dosadašnja produktivnost po jednom ha vodene površine iznosi 21 kg riba.

Količina ulovljene ribe varira po godinama od 4 do 6.000 kg što zavisi od broja i vrste upotrebljivanih sredstava, kao i prema različitoj pojavi ribe u pojedinim godinama.

U ribarskom pogledu jezero spada u lipljensku zonu, jer su rijeka Luča koja utiče u jezero i Lim na cijeloj dužini u Crnoj Gori izrazito lipljenske vode. U jezeru su se u velikoj mjeri razmnožile grabljive vrste riba i ribe slabijeg kvaliteta (štuka, derać, skobalj i klijen) na štetu plemenitih riba (mladice, lipljena i pastrve).

Štuka ima najviše u jezeru. U hidrološkom pogledu i u pogledu obilja mlade i male ribe Plavsko jezero pruža izvanredno povoljne životne uslove za štuku. Ona se zadržava naročito u gornjem dijelu jezera, koji je plići, bolje obrastao biljem i gdje je voda mirna, ležeća. Mrijesti se marta i aprila na obalnim dijelovima jezera. Lovi se u toku cijele godine sa mrežama stajaćicama veličine oka 35 i 40 mm, a od jula do novembra i blinkecima povlačenjem pored pojasa trske. Ranije se intenzivno lovila i za vrijeme mrijesta sa ostima. Prosječno se love primjerci od 1 do 3 kg, a najve-

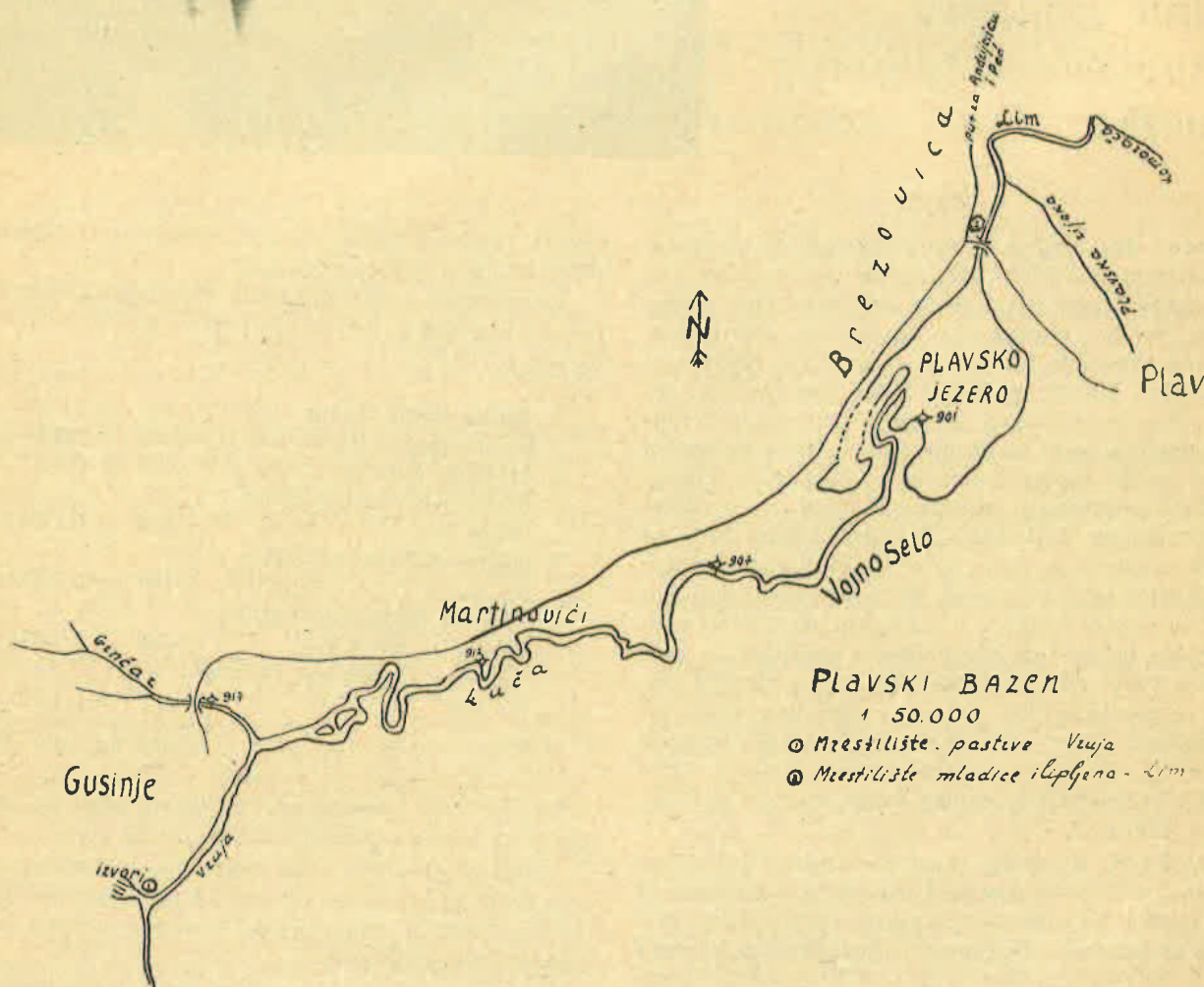

ća ulovljena štuka po izjavi ribara imala je 25 kg. Prodajna cijena iznosi 80 do 100 din po jednom kg.

Manjić ili derać kako ga mjesni ribari nazivaju spada kao i štuka u vrstu velikih proždrljivaca. Nailaze ribari na dramatičnu borbu manje štuke sa deraćem. Štuka hvata deraća za glavu koji se u odbrani omotava jakim repom oko škrga štuke i tako se hrvajući nose po jezeru dok derać ne bude savladan. Zabrana lova ostima i ograničavanje upotrebe mreža zadnjih godina uticalo je da su se

jezeru, Luči i Limu mnogo više skobalja nego ranijih godina. Nije ulovljeno ni 10% onih količina koje su se mogle uloviti. Cijena mu je 80 din. po 1 kg. Ovako krupnog skobalja treba prebaciti u sliv Skadarskog Jezera radi pokušaja oplemenjivanja skadarskog skobalja (Ch kneri Heckel) koji je mnogo manji, jer ima prosječnu težinu od 200 do 300 grama.

Klijen se samo uzgredno lovi i nema privrednog značaja.

u velikoj mjeri razmnožile ove dvije grabljivice. Derać se mrijesti novembra i decembra, a najviše se lovi od maja do jula. Srednja težina je 1 do 1,5 kg, a najveći primjerci od 3 kg. Cijena je ista kao i štuke, ma da je više traženo njegovo meso.

Mladica se zadržava u donjem dijelu jezera između ušća Luče i izvora Lima. Lovi se blinkerima naročito od oktobra i novembra, a poslije mrijesta sa udicama na kljena zvanim noćicama postavušama. Kada je voda mutna lovi se mrežama stajacicama sa promjerom oka od 50 do 55 mm. Srednja težina iznosi 2 do 3 kg a love se egzemplari od 20 kg. Cijena mladice je 120 din. po 1 kg.

Skobalj se lovi prosječne težine od ½ do 1 kg, a najveće je težine od 2 kg. Lovi se mrežama stajacicama sa okom od 50 mm. Ove godine bilo je u

Pastrva. U jezeru živi forma jezerske pastrve zvana »blatnjača« koja se lovi u težini do 5 kg a najveći primjerak ulovljene pastrve po izjavi ribara imala je 12 kg. Potočna pastrva nalazi se u Vruji, Grnčaru i gornjem toku Luče. Ove dvije pastrve razlikuju se među sobom i po pigmentaciji, formi, krupnoći i dobu mrijesta. Jezerska se mrijesti na 20 do 30 dana poslije potočne. Cijena je pastrve 120 din. po 1 kg.

Lipljen se u jezeru lovi jedino mrežama kada zamuti voda. Njega najviše ima u Luči koja se može uvrstiti u najbogatije lipljenske vode naše zemlje. U Luči se hvata godišnje 500 do 600 kg lipljena udicom na mušicu. Prosječni primjerci su ½ do 1 kg u gornjem toku Luče a prema jezeru love se primjerci od 2 kg. Cijena mu je 120 din. po 1 kg.

Pored ovih riba nalazi se rijetko mrena i peša po izjavi nekih ribara viđa se i rječna zmičuljca.

Lovom riba na jezeru i okolnim vodama bavi se trideset mjesnih ribara a ljeti dolazi oko pedeset sportskih ribolovaca, pretežno iz Crne Gore, Kosmeta i Srbije.

Plavsko Jezero sa Lučom, Vrujom, Grnčarom, Plavskom rijekom i Limom od izvora do ušća Komorače čini jedan cjeloviti ribarski revir. Za razvitak ribarstva u ovom reviru potrebno je preduzeti slijedeće najvažnije organizacione i ribarsko-tehničke mjere:

Potrebno je osnovati jednu malu ribarsku stanicu koja bi obuhvatila cijeli rad na ribarstvu ovog područja, kako u pogledu uzgoja tako i eksploatacije i zaštite riba. Stanica bi poslovala kao ustanova sa samostalnim financiranjem. Prihodi od ulovljene ribe, proizvedene ikre, ribolovnih dozvola i uzgrednih proizvoda (trske) mogli bi u potpunosti da pokrivaju njene izdatke. Stanica bi imala jednog ribarskog tehničara, jednog ribarskog majstora, jednog pomoćnika i jednog čuvara ribolova koji bi mogli sa uspjehom da obavljaju sve poslove.

Na izvorima Vruje, 13 km uzvodno od Plavskog Jezera, imalo bi se podići jedno mrijestilište za razmnožavanje potočne pastrve sa kapacitetom do 500.000 komada pastrvske ikre. U mrijestilištu bi se proizvodila pastrvska mlađ za poribljavanje četrnaest pritoka Lima u dužini od 185 km.

Kod samog jezera izradilo bi se jedno mrijestilište za razmnožavanje mladice, lipljena i jezerske pastrve. Primjenom plovećih inkubatora njegov kapacitet bi zavisio jedino o količini ulovljene matične ribe. Proizvedeni materijal služio bi za poribljavanje jezera i lipljenskog regiona rijeke Li-

ma u dužini od 80 km. Ukoliko bi bilo veće proizvodnje moglo bi služiti i za poribljavanje Tare i voda u NR Srbiji.

Pri izradi osnove za iskorišćavanje ovog bazena treba polaziti od toga, da je ovo prvenstveno ribarsko-turistička voda. Stanica bi u privredne svrhe trebala intenzivnije da lovi štuku, deraća i skobalja. Produktivnost ovog jezera mogla bi da bude sigurno 40 kg ribe po jednom ha vodene površine tj. godišnje do 10.000 kg ovih vrsta ribe bez bezjavnosti od prelova. Ovim bi se sastav riba u jezeru poboljšavao i ribarsko-sportski značaj ovoga objekta povećao.

U pogledu zaštite voda potrebno je Vruju, poslije izgradnje mrijestilišta, proglasiti za rezervoar mrijestilišta. Za Lim je naročito važno održavati zabranu lova u vrijeme povodnji u bistrim pritokama gdje se skuplja lipljen i mladica bježeći iz mutnog Lima. Isto tako je važno za vrijeme ljeta, pri korišćenju vode za navodnjavanje kada presuše mnoge pritoke, iz preostalih virova prenositi ribe u matičnu vodu.

Sprovedenjem ovih osnovnih mera organiziralo bi se racionalno korišćenje ribarstva u ovom bazenu, koji bi postao rasadnik plemenitih vrsta riba za cijeli tok Lima sa svim njegovim pritokama, eventualno i za ostale bliske vode. Redovnim poribljavanjima produktivnost voda limskog sliva podigla bi se na viši stepen i održavala bi se na visokom nivou, koji odgovara povoljnim prirodnim uslovima za razvoj ribarstva.

Uložena investiciona sredstva mogla bi se brzo amortizirati povećanim ulovom grabljivih riba i svakogodišnjom proizvodnjom oko jednog milijuna oplodene ikre pastrve, mladice i lipljena.

JOVAN VUJAČIĆ

Jezička pitanja ribarstva

II

10. RIBIĆ. Reč razumljiva, ali joj se u novije vreme naturuje drugo značenje, koje ne odgovara suštini pojma. To je deminutiv termina riba, i znači mladu ribu. Drugi deminutiv iste korenite imenice je reč ribica, koja nam ukazuje na sitnu, nerazvijenu ribu. To je sasvim mlada riba, koja se još nije razvila do veličine konzumne ribe. Pod reči ribić podrazumeva se mlada, ali već toliko razvijena riba da premašuje minimalnu zakonsku meru kojom je određena konzumna riba. Ribiće je slobodno loviti i iznositi na tržište, a za ribice je to u većini slučajeva zabranjeno. Oba ta deminutiva označavaju ustvari sitnu mladu ribu, ali sa izvesnom postupnošću u uzrastu i starosti. Manje-više svi naši rečnici, počev sa Vukovim, beleže reč ribić, i daju joj značenje koje iznosimo. Vuk objašnjava da ribić znači mladu ribu, (lat. pullus piscis ili pisciculus). Tu reč ne nalazimo u sistematskom rečniku srpskog jezika R. Jovano-

vića. Interesantno je što o njoj kaže V. Mažuranić u svom istorisko-etimološkom rečniku: »Ribić može se čuti okolo Zagreba (kadšto i sa -ć-) znači ribar. Ali na sjeveru pored ribar teče još i naziv ribič i ribić.« To što veli V. Mažuranić potvrđuje zapravo našu postavku o unošenju i naturalniju pogrešnog značenja toj reči, pod slovenačkim uticajem.

Ta netačna upotreba reči ribić potiče od značenja slovenačkog termina ribič koji pojmovno označava lice koje lovi ribu tj. ribara.

Slov. nemški slovar A. A. Wolfa i drugi slovenački rečnici navode da ribić znači: 1) Der Fische, 2) Razni ptiči (navodi ih). Prema tome taj termin je i u slovenačkom jeziku homonim, jer osnovno znači ono što i naša reč ribar u užem smislu, a ujedno i ptiće koje se hrane ribama. Taj uticaj izvršen je posredovanjem Slovenaca, koji su još davno pre prvog svetskog rata dolazili u naše zapadne krajeve (naročito Bosnu i Dalmaciju) kao